

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 80-ԱՄՅԱԿ

*Տ. Գ. Սիմոնյան,
ինստիտուտի ռեկտոր,
մանկավարժական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ*

Հայաստանի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պետական ինստիտուտը նշում է իր 80-ամյակը՝ ամփոփելով անցած ճանապարհի արդյունքները: 1945 թվականին՝ հիմնադրված բուհը դարձավ առաջինը և առայսօր մեր երկրում մնում է միակն իր բնագավառում: Ինստիտուտի պատմությունը նաև ֆիզկուլտուրայի և սպորտի շարժման պատմությունն է Հայաստանում: Ինստիտուտի հիմնադրումը ղեկավարության, դասախոսական և աշխատակազմի առջև դրեց կոնկրետ խնդիրներ՝ զարգացնելու նյութատեխնիկական բազան, կազմակերպել ուսումնական գործընթացը, հարստացնել ուսուցման բովանդակությունը և խթանել գիտական գործունեությունը:

Ինստիտուտի առաջին դասախոսները դարձան ուսումնա-դաստիարակչական գործընթացի հիմնադիրները: Նրանց նվիրումն ու նպատակասլացությունը հնարավորություն տվեցին բուհին ամուր քայլերով առաջ ընթանալ: Այսօր հպարտությամբ ենք հիշում Ա. Գալուստյանի, Ա. Տեր-Հովհաննիսյանի, Գ. Ալիսանյանի, Մ. Մամիկոնյանի, Ա. Լալայանի, Ա. Կոստանյանի, Կ. Վարդանյանի, Ա. Օգանովի, Գ. Սաֆարովի և այլ դասախոսների ու գիտնականների անունները, որոնք մեծ ավանդ ունեցան ինստիտուտի կայացման ու զարգացման գործում:

Իր 80-ամյա տարիների ընթացքում բուհն ավարտել են ավելի քան 23 հազար բակալավր և մագիստրոս, որոնք հաջողությամբ աշխատում են ոչ միայն Հայաստանում, այլև տասնյակ այլ երկրներում: Ինստիտուտի շատ շրջանավարտներ, անցնելով բարձր պրոֆեսիոնալիզմի դպրոց, հետագայում դարձան պետական և քաղաքական գործիչներ, Ազգային ժողովի պատգամավորներ: Նրանց թվում եղել են նախարարներ ու գեներալներ, կոմպոզիտորներ ու արտիստներ, անվանի գիտնականներ, վաստակաշատ մարզիչներ ու մանկավարժներ, ինչպես նաև օլիմպիական խաղերի, աշխարհի և Եվրոպայի չեմպիոններ:

Անցած 80 տարիները վերլուծելիս՝ մեծ հարգանքով և երախտագիտությամբ ենք հիշում մեր վետերաններին, բուհի հիմքը դրած ռեկտորներին՝ Գ. Փարսադանյանին, Ա. Չարչոլյանին, Լ. Կալաշյանին, Գ. Տոպալյանին, Վ. Առաքելյանին և այ-

լոց: Իհարկե, տարիների ընթացքում փոխվել են ռեկտորներ, դեկաններ, ամբիոնների վարիչներ: Սակայն նրանց հաջողվել է ձևավորել արժանի դասախոսական կազմ, կատարելագործել ուսումնական և կազմակերպչական աշխատանքը, ինչպես նաև մեծ հաջողություններ գրանցել ինստիտուտի կյանքի բոլոր ոլորտներում: Այս աշխատանքը շարունակվում է նաև այսօր: Տասնամյակներ շարունակ Հայաստանի ֆիզկուլտուրայի և սպորտի պետական ինստիտուտը իրավամբ ճանաչվել է նախկին Միության առաջատար բուհերից մեկը: Եվ պատահական չէ, որ դրա պատերի ներսում անցկացվել են մի շարք համամիութենական և միջազգային գիտաժողովներ ու համաժողովներ՝ ֆիզկուլտուրայի և կրթության մեթոդաբանության, սպորտային հոգեբանության, մանկավարժության, շարժումների մորֆոլոգիայի, սպորտային տաղանդների բացահայտման և բազմաթիվ այլ հարցերի շուրջ:

Ինստիտուտի առանձին դասախոսներ հեղինակել կամ համահեղինակել են ֆիզկուլտուրային բուհերի համար նախատեսված դասագրքեր և ձեռնարկներ՝ Ֆրունզ Ղազարյան («Ֆիզիկական դաստիարակության տեսություն և մեթոդաբանություն»), Ալեքսանդր Լալայան («Սպորտի հոգեբանություն»), Սպարտակ Հարությունյան («Ծանրամարտ»), Աղվան Չատինյան («Դահուկային սպորտ»), Հրանտ Նարինջյան («Ֆուտբոլ»): Ինստիտուտի աշխատակիցները մասնակցել են նաև ԽՍՀՄ սպորտկոմիտեի գիտահետազոտական աշխատանքների համախմբված ծրագրերի մշակմանը (Ֆրունզ Ղազարյան, Ալեքսանդր Լալայան, Հրաչ Թոփալյան), գիտական համալիր խմբերում (Ալբերտ Կոստանյան, Աղվան Եղիազարյան, Աշոտ Չատինյան): Բազմաթիվ դասախոսներ բազմիցս ներկայացրել են սպորտային գիտությունը միջազգային հարթակներում, դասախոսություններ կարդացել և պրակտիկ պարապմունքներ անցկացրել Բուլղարիայում, Չեխիայում, Կուբայում, Հարավսլավիայում, Ալժիրում, Հնդկաստանում, Կիպրոսում, Կոլումբիայում, Իսլանդիայում, Թայլանդում, Սիրիայում, Լատուում, Իրանում և այլ երկրներում:

Վերջին տարիներին հրատարակվել են 26 դասագիրք և ձեռնարկ, ինչպես նաև 768 գիտական հոդված՝ սպորտի գիտության տարբեր ուղղություններով, որոնցից 34-ը՝ միջազգային հեղինակավոր հարթակներում (Scopus, WFBV և այլն):

1945թ. ի վեր ուսանողների թիվը աճել է ավելի քան 20 անգամ, զգալիորեն ընդլայնվել է ուսումնական, նյութատեխնիկական և սպորտային բազան: Ստեղծվել է հարուստ գրադարան՝ ֆիզիկական դաստիարակության և սպորտի գրականության խոշորագույն պահոցը Հայաստանում: Ուսումնական գործընթացի և գիտահետազոտական աշխատանքների համար բուհն ապահովվել է համակարգչային

լսարաններով, տեխնիկական միջոցների ծառայություններով, գիտատեխնիկական տեղեկատվությամբ, գիտահետազոտական կենտրոնով, բուհի պատմության թանգարանով, ինտերնետ կայով, ամբուլատորիայով և մարզական ակումբով: Ուսումնական գործընթացի կարևոր մաս է շարունակում մնալ մանկավարժական և արտադրական պրակտիկան, որը կազմակերպվում է դպրոցներում, մարզական դպրոցներում, կլինիկաներում, ինչպես նաև ԶԼՄ-ներում:

Ինստիտուտը բազմիցս անցել է պետական հավատարմագրման ու վերահիսկողության բոլոր ձևերը՝ ապացուցելով իր աշխատանքի բարձր որակը:

2005 թվականին Բոլոնիայի հոչակագրի ստորագրումից հետո Հայաստանի բուհերը, այդ թվում՝ նաև մեր ինստիտուտը, միացան եվրոպական կրթական համակարգին: Մշակվեցին և վերանայվեցին մի քանի հարյուր աշխատանքային ծրագրեր տարբեր առարկաների համար, սահմանվեցին կրթական ստանդարտներ և գիտելիքների գնահատման չափորոշիչներ:

Այսօր Հայաստանի ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի պետական ինստիտուտը ժամանակակից բուհ է. գործում են երկու ֆակուլտետ, 13 ամբիոն, առկա և հեռակա ուսուցում, բակալավրիատ և մագիստրատուրա, ասպիրանտուրա, ինչպես նաև 065 մասնագիտական խորհուրդը՝ թեկնածուական և դոկտորական ատենախոսությունների պաշտպանության համար:

Բուհում կիրառվում են ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիաներ, ներդրված է ինֆորմացիայի մշակման ու փոխանցման ավտոմատացված համակարգ, գործում է էլեկտրոնային գրադարան, առկա են հեռավար ուսուցման տարրեր, իսկ բուհի կայքը հասանելի է համացանցում: Այստեղ պատրաստում են նոր սերնդի մասնագետներ, որոնք ունակ են ժամանակակից պահանջներին համապատասխան բարձր մակարդակով իրականացնել մասնագիտական գործունեություն:

Ինստիտուտը համագործակցում է ԱՊՀ մի շարք ֆիզկուլտուրային բուհերի հետ՝ Ռուսաստանի, Ղազախստանի, Ուկրաինայի, Մոլդովայի, Վրաստանի, Բելառուսի, Թուրքմենստանի, ինչպես նաև Բուլղարիայի, Բելգիայի Լյուվենի կաթոլիկ համալսարանի գիտական կինեզիոլոգիայի և վերականգնման ֆակուլտետի և այլ հաստատությունների հետ: Այն անդամակցում է Ֆիզկուլտուրայի և սպորտի համալսարանների միջազգային ասոցիացիային, ընդգրկված է Եվրասիական մանկավարժական բուհերի ասոցիացիայում:

Մեր բուհի համար սկզբունքային նշանակություն ունի տարիների ընթացքում ձևավորված ավանդույթների պահպանումը, անհատական մոտեցումը ուսուցմանը, նորարարական մանկավարժական տեխնոլոգիաների աստիճանական ներդրումը,

գիտական գործունեության ոլորտների ընդլայնումը: Ինստիտուտի հիմնական ձեռքբերումը 80 տարում համախմբված կոլեկտիվն է, առողջ մթնոլորտը, փոխադարձ վստահությունն ու հարգանքը:

80-ամյա տարելիցը, մեզ համար ոչ միայն անցած ճանապարհի ամփոփում է, այլև նոր հեռանկարների սկիզբ: Վստահ եմ, որ մեր կոլեկտիվի յուրաքանչյուր անդամ կգտնի ուժ՝ աշխատելու ավելի լավ:

Ի պատիվ 80-ամյակի՝ մաղթում եմ ամբողջ կոլեկտիվին ստեղծագործական եռանդ, ոգեշնչում և նոր գիտական նվաճումներ, բարգավաճում և երկարակեցություն՝ ի նպաստ մեր անկախ երկրի ֆիզկուլտուրային-սպորտային շարժման հետագա զարգացման և, անշուշտ, բարեկամական կապերի ամրապնդման համանման բուհերի հետ:

80 ЛЕТИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО ИНСТИТУТА ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА АРМЕНИИ

Т.Г. Симонян,

Ректор института,

кандидат педагогических наук, доцент

Государственный институт физической культуры и спорта Армении отмечает своё 80-летие как очередное событие для подведения итогов деятельности за прошедшее время. Созданный в 1945 году, наш вуз явился первым и пока единственным учебным заведением в нашей стране. По существу биография института – это биография физкультурно-спортивного движения в Армении. Открытие института поставило перед руководством, коллективом преподавателей и сотрудников конкретные задачи, направленные на развитие материально-технической базы, организацию учебного процесса, содержание обучения, формирование вузовской науки.

Первые преподаватели института стали основателями учебно-воспитательного процесса, их энтузиазм и целеустремлённость позволили вузу успешно проложить широкую дорогу в будущее. Мы сегодня с гордостью называем имена А. Галустяна, А. Тер-Ованесяна, Г. Алиханяна М. Мамиконяна, А.Палаяна, А.Костаняна, К. Варданяна, А. Оганова, Г.Сафарова и многих других преподавателей и учёных, внесших существенный вклад в становление и развитие института.

За период своего существования в стенах вуза подготовлено более 23 тысяч бакалавров и магистров, которые успешно работают не только в Армении, но и в нескольких десятках стран ближнего и дальнего зарубежья. Немало выпускников института прошедших школу высокого профессионализма в области физической культуры и спорта, стал затем государственными и политическими деятелями, депутатами Национального собрания страны. Среди них министры и генералы, композиторы и артисты, известные учёные, заслуженные тренеры и учителя, чемпионы Олимпийских игр, мира, Европы.

Анализируя пройденный путь за 80 лет с уважением и благодарностью вспоминаем наших ветеранов, заложивших фундамент вуза, его ректоров – Г. Парсаданяна, А. Чарчогляна, Л. Калашяна, Г. Топальяна, В. Аракеляна и других. Естественно, за 80 лет, произошла смена ректоров, деканов заведующих кафедрами,

руководителей подразделений. Им удалось создать достойный коллектив преподавателей, совершенствовать учебно-воспитательный процесс, научно-методическую деятельность, спортивную и общественно-организационную работу, добиться немалых успехов во всех направлениях жизни мощного коллектива. Эта работа продолжается и в настоящее время. В течение десятилетий государственный институт физической культуры и спорта Армении по праву признавался одним из ведущих вузов бывшего Союза. И не случайно, что в его стенах в разные годы проводился целый ряд мероприятий Всесоюзного и международного масштаба: совещания Методического Совета по физкультурному образованию, симпозиумы по прикладной психологии спорта, педагогике, морфологии движений, отбору спортивных талантов, использованию ЭВМ в физическом воспитании и спорте. Всесоюзные олимпиады «Студент и научно технический прогресс» по физиологии и теории физического воспитания, международный форум по психологии спорта, международный научный конгресс «Олимпийский спорт и спорт для всех» и другие.

Отдельные преподаватели института являются авторами и соавторами учебников и учебных пособий для физкультурных вузов (Фрунз Казарян – «Теория и методика физического воспитания», Александр Лалаян – «Психология спорта», Спартак Арутюнян – «Тяжёлая атлетика», Агван Чатинян – «Лыжный спорт», Грант Наринджян – «Футбол». Сотрудники института участвовали в разработке и руководстве отдельных разделов сводного плана научно-исследовательских работах Спорткомитета СССР (Фрунз Казарян, Александр Лалаян, Грач Топальян), комплексных научных групп (Альберт Костанян, Агван Егиазарян, Ашот Чатинян). Многие преподаватели вуза неоднократно представляли спортивную науку на международной арене в разных странах, оказывали помощь физкультурным вузам Болгарии, Чехии, Кубы, Югославии, Алжира, Индии, Кипра, Колумбии, Исландии, Тайланда, Сирии, Лаоса, Ирана в виде чтения лекций и проведения практических занятий.

За последние годы опубликованы 26 учебников и учебных пособий по различным дисциплинам учебного плана, 768 научных статей по различным направлениям спортивной науки, в том числе 34 на уровне Skopus, WFBV и другие.

По сравнению с 1945-ым годом в 20 и более раз увеличилось число студентов, заметно расширилась учебная, материально-техническая и спортивная база. За годы существования института сформировалась солидная библиотека – крупное

хранилище литературы по физическому воспитанию и спорту в республике. В целях обеспечения учебного процесса и научных исследований институт располагает компьютерными классами, службами технических средств, научно-технической информации, научно-исследовательским центром, музеем истории вуза, интернет связью, амбулаторией, спортивным клубом. Важным разделом учебно-воспитательного процесса, как обычно, является педагогическая и производственная практика, проводимая в учебно-образовательных учреждениях, спортивных школах, клиниках, в средствах массовой информации.

Институт неоднократно и уверенно проходил все формы государственной аттестации и контроля, тем самым подтверждая высокое качество своей работы.

В 2005 году после подписания Болонской декларации, вузы Армении, в том числе и наш институт, присоединились к европейскому образовательному процессу. Были разработаны и пересмотрены несколько сотен рабочих программ по разным дисциплинам, образовательные стандарты, нормы оценок знаний.

В настоящее время Государственный институт физической культуры и спорта Армении — это современный вуз, здесь функционируют два факультета, 13 кафедр, дневное и заочное формы обучения, бакалавриат и магистратура, система соискательства, специализированный совет 065 по защите кандидатских и докторских диссертаций.

В вузе используются новейшие технологии обучения, внедрена автоматизированная система обработки и передачи информации, объединяющая базы данных деканатов, кафедр, электронная библиотека. В учебном процессе используются элементы дистанционного обучения, в интернете функционирует сайт вуза. Естественно, здесь решаются задачи подготовки специалистов новой формации, способных на высоком уровне вести профессиональную деятельность в соответствии с современными потребностями и запросами.

Вуз сотрудничает с рядом физкультурных учебных заведений стран СНГ — Россия, Казахстан, Украина, Молдова, Грузия, Беларусь, Туркменистан, а также Болгарии, факультетом научной кинезиологии и реабилитации Левенского (Бельгия) католического университета и др., является членом Международной Ассоциации университетов физической культуры и спорта, принят в состав Евразийской Ассоциации педагогических вузов.

Принципиальным моментом для нашего вуза является сохранение сложившихся традиций, индивидуальный подход к обучению, постепенное внедрение

инновационных педагогических технологий, расширение сфер научной деятельности. Основное достижение института за 80 лет — это сплочённый коллектив, здоровая атмосфера, доверие и уважение друг друга.

Отмечая юбилейные даты, стремимся не просто констатировать достижения, но и проследить логику их развития с тем, чтобы через призму исторического опыта лучше понять и осмыслить современные проблемы и пути их решения. Юбилейная дата — это не только определённое подведение итогов, но и устремлённость в будущее. Уверен, что у каждого члена нашего коллектива найдутся силы работать ещё лучше.

В честь 80-летия желаю всему коллективу педагогического творчества, вдохновения и новых научных свершений, процветания и долголетия во благо дальнейшего развития физкультурно-спортивного движения в нашей независимой стране и, конечно, укрепления дружеских связей с родственными для нас физкультурными вузами.

80TH ANNIVERSARY OF THE ARMENIAN STATE INSTITUTE OF PHYSICAL CULTURE AND SPORT

T.G. Simonyan,

Rector of the Institute, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor

The Armenian State Institute of Physical Culture and Sport celebrates its 80th anniversary — a significant milestone and a timely occasion to reflect on the achievements accumulated over the decades. Established in 1945, our Institute became the first — and remains the only — higher educational institution of its kind in Armenia. In essence, the biography of the Institute is the biography of the physical culture and sports movement in Armenia.

From the very beginning, the leadership, faculty, and staff were tasked with developing the material and technical infrastructure, organizing the educational process, shaping the content of training, and fostering scientific research within the institution.

The Institute's first faculty members laid the foundation of the educational process. Their enthusiasm and determination paved a broad path into the future. Today, we proudly honor the names of A. Galustyan, A. Ter-Ovanesyan, G. Alikhanyan, M. Mamikonyan, A. Lalayan, A. Kostanyan, K. Vardanyan, A. Oganov, G. Safarov, and many others who made invaluable contributions to the establishment and development of the Institute.

Over the course of its existence, the Institute has trained more than 23,000 bachelor's and master's degree specialists who work successfully not only in Armenia but also in dozens of countries across the world. Many of our graduates, having received a high-level professional education in physical culture and sport, went on to become statesmen and political leaders, members of the National Assembly, ministers and generals, composers and artists, prominent scientists, honored coaches and teachers, Olympic, World, and European champions.

As we look back at the 80-year journey, we do so with deep respect and gratitude for our veterans and former rectors — G. Parsadanyan, A. Charchoglyan, L. Kalashyan, G. Topalyan, V. Arakelyan, and others — who laid the foundation of the Institute. Naturally, throughout the decades, the leadership changed: rectors, deans, department heads, and division directors came and went. But what remained was their collective ability to form a strong academic community, to enhance the educational and scientific process, to elevate sports and organizational work, and to achieve notable results in every sphere of institutional life — a process that actively continues today.

For decades, the Armenian State Institute of Physical Culture and Sport has rightfully been considered one of the leading institutions of the former Soviet Union. It is no coincidence that numerous All-Union and international events were held within its walls — such as meetings of the Methodological Council for Physical Education, symposia on

applied sports psychology, pedagogy, movement morphology, talent identification, and the use of computers in physical education and sport. The Institute also hosted the All-Union Olympiads "Student and Scientific-Technical Progress" in physiology and the theory of physical education, the International Forum on Sports Psychology, the International Scientific Congress "Olympic Sport and Sport for All," and many others.

Our faculty members have authored and co-authored textbooks and manuals for physical culture universities. Among them are: Frunze Kazaryan - *Theory and Methodology of Physical Education*; Alexander Lalayan - *Sports Psychology*; Spartak Harutyunyan - *Weightlifting*; Agvan Chatinyan - *Skiing*; and Grant Narinjan - *Football*.

Institute staff contributed to the development and supervision of various sections of the USSR Sports Committee's consolidated research plan (Kazaryan, Lalayan, Topalayan), and worked with integrated scientific groups (Kostanyan, Egiazaryan). Our faculty have repeatedly represented Armenian sports science internationally — giving lectures and conducting workshops in countries such as Bulgaria, the Czech Republic, Cuba, Yugoslavia, Algeria, India, Cyprus, Colombia, Iceland, Thailand, Syria, Laos, and Iran.

In recent years alone, 26 textbooks and manuals across various disciplines have been published, along with 768 scientific articles, including 34 indexed in Scopus and WOS.

Compared to 1945, the number of students has grown more than twentyfold. The academic, technical, and athletic infrastructure has significantly expanded. Over the years, the Institute has built a solid library — one of the largest repositories of physical education and sports literature in the country. To support academic and research activities, the Institute is equipped with computer labs, media and technology services, a research center, a university history museum, internet access, a health clinic, and a sports club.

Pedagogical and professional internships remain a key part of the academic process, taking place in educational institutions, sports schools, clinics, and media outlets.

The Institute has consistently and confidently passed all forms of state accreditation and quality control, affirming the high standard of its educational mission.

Following Armenia's adoption of the Bologna Declaration in 2005, our Institute integrated into the European educational framework. Hundreds of course syllabi were revised or newly developed, alongside updates to educational standards and assessment criteria.

Today, the Armenian State Institute of Physical Culture and Sport is a modern educational institution. It operates two faculties and 13 departments, offers both full-time and part-time studies, bachelor's and master's programs, a postgraduate system, and the Specialized Academic Council 065 for the defense of PhD and doctoral dissertations.

The Institute employs cutting-edge educational technologies, including an automated information processing and transmission system that links departmental and academic databases, as well as an electronic library. Distance learning elements are used, and the university's website provides additional educational and informational access online.

Naturally, our mission is to prepare a new generation of professionals — capable of working at a high level in accordance with modern demands and realities.

We maintain active partnerships with institutions of physical culture across the CIS — including Russia, Kazakhstan, Ukraine, Moldova, Georgia, Belarus, and Turkmenistan — as well as Bulgaria and the Faculty of Kinesiological Science and Rehabilitation at the Catholic University of Leuven (Belgium). The Institute is a member of the International Association of Universities of Physical Culture and Sport and has been accepted into the Eurasian Association of Pedagogical Universities.

A key principle of our institution is the preservation of long-standing traditions, an individualized approach to education, the gradual integration of innovative teaching technologies, and the expansion of scientific research.

The Institute's greatest achievement over these 80 years is its cohesive and dedicated team, a healthy atmosphere of trust and mutual respect.

As we celebrate this anniversary, our goal is not only to highlight our accomplishments but to understand the logic of their development — using historical experience to better comprehend today's challenges and identify effective paths forward. An anniversary is not only a time for reflection, but also for looking toward the future.

I am confident that every member of our community has the strength and inspiration to continue striving for excellence.

On the occasion of the 80th anniversary, I wish our entire team creative success, inspiration, and new scientific achievements. May our Institute continue to thrive, advancing the cause of physical culture and sport in our independent country, while also strengthening friendly ties with our fellow institutions around the world.